

УДК 658.589

Гавкалова Н.Л.

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Gavkalova Nataliia

Doctor of Economics, Professor, Head of Public Administration and Regional Economics Department, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Бабарицький О. В.

кандидат економічних наук, Заступник начальника Військово-юридичного інституту з навчальної та наукової роботи – начальник навчального відділення Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Babarytskyi Oleksandr

PhD, Deputy Head of the Military Law Institute of Educational and Scientific work at the Faculty – the head of education section of Yaroslav Mudryi National Law University

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВОСТІ

**СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЕМ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ**

STRATEGIC MANAGEMENT OF INDUSTRY DEVELOPMENT

АНОТАЦІЯ

В статті розглянуто основні стратегічного управління розвитком промисловості. Представлене авторське бачення стратегічного управління, яке являє собою синтез стратегічного бачення та стратегічного

планування. Розроблено етапи розробки стратегічного управління на прикладі галузі, які поєднують ретроспективний аналіз стратегій і особливостей їх моделювання; формулювання головних цілей; збір і компоновання стратегічних інструментів; реалізацію стратегії; контроль і коригування стратегії.

Досліджено особливості формування стратегічного управління на промисловому підприємстві та описано можливість побудови трендових моделей. З'ясовано необхідність урахування витрат на персонал при здійсненні стратегічного управління, зокрема в процесі формування стратегії ефективного управління промисловим підприємством.

Ключові слова: *стратегічне управління, промисловість, трендові моделі, підприємство, витрати на персонал.*

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены основы стратегического управления развитием промышленности. Представлено авторское видение стратегического управления, которое представляет собой синтез стратегического видения и стратегического планирования. Разработаны этапы формирования стратегического управления на примере отрасли, которые включают ретроспективный анализ стратегий и особенностей их моделирования; формулирование основных целей, сбор и компонование стратегических инструментов; реализацию стратегии; контроль и корректировку стратегии.

Исследованы особенности формирования стратегического управления на промышленном предприятии и описаны возможности построения трендовых моделей. Обоснована необходимость учета расходов на персонал при осуществлении стратегического управления, в частности, в процессе формирования стратегии эффективного управления промышленным предприятием.

Ключевые слова: *стратегическое управление, промышленность, трендовые модели, предприятие, расходы на персонал.*

ABSTRACT

Urgency of the research. The article deals with the basic strategic management of industrial development. The domestic industry has been in a state of transformation for a long period of time, which has led to the existence of such negative phenomena, as unsustainable development, the decrease in the level of competitiveness of domestic products, the absence of a clear development strategy, which should ensure the progress to the expected state of any system. Thus, given the current realities, the problem of this article is relevant and timely, and strategic management becomes one of the most effective tools that should be used to ensure the development of all spheres of national economy.

The main goal of this paper is theoretical and methodological substantiation of strategic management development at both the industrial branch level and at the level of an industrial enterprise.

Methodology. This study combines a new theoretical and methodical approach to understanding the key focus of the strategic management formation for providing the industry development. At the industrial enterprise level, the presented stages can be adapted. In particular, with respect to the proposed sequence, it is important to formulate the main goals and to develop predictive models to identify the extent of the as an example of the quality of personnel cost management. Therefore, by applying fuzzy set theory, we can determine the quality of personnel cost management and suggest that the level of its influence on ensuring the effective management at industrial enterprises can be identified. For this purpose it is proposed to apply a method of trend projection, which will allow not only to determine the presence of correlation between indicators, but also to make a forecast on the basis of trend models.

Findings. The author's vision of strategic management, which is a synthesis of strategic vision and strategic planning, is presented. The stages of strategic management development on the example of an industry, which combine retrospective analysis of strategies and features of their modeling;

formulation of the main goals, collection and layout of strategic tools; implementation of the strategy; control and adjust strategy are developed.

The peculiarities of strategic management formation at an industrial enterprise are investigated and the possibility of constructing of trend models is described. The necessity to consider personnel costs in strategic management is clarified, in particular in the process of forming the strategy of effective management of an industrial enterprise.

Practical implications. The authors conducted the research on the development of a possible strategy at industrial enterprises in Kharkiv. The results demonstrated the need to take into account the significant role of staff in the process of strategy formation for an effective enterprise management, in particular personnel costs. Despite the existence of varying degrees of communication strength, overall positive trends in the impact of quality of personnel cost management on ensuring the effectiveness of management at the enterprises were identified.

Value (originality). Thus, a scientific and methodological approach to the formation of a strategy of an effective industry management with the emphasis on an integrated assessment of the level of ensuring the effective management of an enterprise and the construction of forecasting models have been developed.

Following the proposed approach will allow to develop the management strategy accordingly at the industry level and to model the strategy at an enterprise level. In addition, in order to predict the integral indicator of an effective enterprise management, a number of trend models which will ultimately facilitate the mobilization of available resources, optimization of all possible costs to enable the implementation of an effective enterprise-specific strategy can be developed.

Keywords: strategic management, industry, trend models, enterprise, personnel costs.

Постановка проблеми Вітчизняна промисловість протягом тривалого періоду часу знаходилась у стані трансформації, що зумовило існування негативних явищ, таких як несталий розвиток, зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції, відсутність чіткої стратегії розвитку, яка повинна забезпечувати хід до очікуваного стану будь-якої системи. Таким чином, проблема, якій присвячена дана стаття, з огляду на сучасні реалії, є актуальною та своєчасною, а стратегічне управління перетворюється на один з найбільш дієвих інструментів, використання якого має забезпечити розвиток всіх сфер національного господарства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методичні аспекти формування стратегії та стратегічного управління розвитком промисловості досліджуються у наукових працях відомих вчених: І. Ансофф [1], В. Веснін [2], В. Кафідов [2], І. Кобушко [3], І. Скляр [3], Р. Фатхутдінов [6] та інші. Враховуючи фундаментальні та прикладні здобутки представлених науковців, акцентуємо увагу на наявності недостатнього обґрунтування процесу формування стратегії управління розвитком різних галузей промисловості, що підтверджує своєчасність даного дослідження.

Формулювання цілей статті. Таким чином, метою дослідження є теоретико-методичне обґрунтування розробки стратегії управління як на рівні галузі, так і на рівні промислового підприємства. Забезпечення ефективного управління передбачає вирішення різних задач, серед яких особливе місце займає стратегічне планування і розробка відповідних стратегій.

Виклад основного матеріалу. Стратегічне планування сприймається як умова ефективного управління і тому інтерпретується як процес проєкції ймовірного майбутнього, діяльність, яка спрямована на конструювання комплексної моделі розвитку галузі, яка ґрунтується на забезпеченні сталого розвитку економіки країни в цілому. У свою чергу, результатом

стратегічного планування є перспективні цілі та стратегії, що знаходять своє відображення в стратегічних планах і програмах на всіх рівнях управління.

Окрім цього, стратегічне планування сприймається також як засіб подолання впливів та нестабільності зовнішнього та внутрішнього середовища, акумулюючи в собі такі сильні сторони як забезпечення найбільш ефективного розподілу ресурсів; сприяння вибору нових сценаріїв майбутнього; мінімізація впливу нераціональних рішень і покращення ефективності управлінських рішень; сприяння баченню перспектив розвитку як на макrorівні (держава, галузь), так і на макrorівні (підприємство). Формування стратегії ефективного управління є основою всього процесу стратегічного планування, який з урахуванням якості процесу управління може реалізовуватися в такій послідовності (на прикладі галузі):

Етап 1. Ретроспективний аналіз стратегій і особливостей їх моделювання. Включає дослідження ситуації у зовнішньому середовищі та визначення ключових проблем функціонування галузі та екзогенних і ендогенних факторів впливу на її розвиток.

Етап 2. Формулювання головних цілей, за допомогою яких визначаються пріоритетні напрями забезпечення ефективного управління та обґрунтовуються критерії розподілу ресурсів, і розробка прогнозних моделей для виявлення ступеню впливу якості управління на стан галузі.

Етап 3. Збір і компонування стратегічних інструментів, що здійснюється в контексті побудови матриці позиціонування галузі з урахуванням рівня забезпечення ефективного розподілу ресурсів та ступеню впливу можливих ризиків.

Етап 4. Реалізація стратегії. Важливим завданням на цьому етапі є забезпечення просування у напрямку досягнення стратегічних цілей забезпечення ефективного управління при максимальному пристосуванні до реальних умов.

Етап 5. Контроль і коригування стратегії. Важливо означити такі контрольні точки, які найкращим чином відображають досягнуті результати і дають попередню оцінку доцільності продовження робіт в даному напрямку.

На рівні промислового підприємства представлені етапи можливо адаптувати. Зокрема, щодо запропонованої послідовності, важливим є формулювання головних цілей та розробка прогнозних моделей для виявлення ступеню впливу як приклад якості управління витратами на персонал. Тому в результаті застосування теорії нечітких множин можна визначити якість управління витратами на персонал та запропонувати виявити рівень її впливу на забезпечення ефективного менеджменту на промислових підприємствах. Для цього запропоновано застосувати метод проєціювання тренда, що дозволить не тільки визначити наявність зв'язку між показниками, але й зробити прогноз на базі трендових моделей.

Вибір даного методу аналізу часових рядів у дослідженні пояснюється можливістю нівелювання слабких сторін інших методів: метод ковзаючої середньої занадто простий для створення точного прогнозу; метод експоненціального згладжування можна застосовувати тільки у відносно стабільних умовах розвитку системи без різких змін факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища (тобто даний метод не дозволяє врахувати вплив цих факторів).

Зазначимо, що розвиток процесів на підприємстві складається з деякої стійкої тенденції (тренда) і випадкової складової, яка виражається в коливаннях показника навколо тренда. Лінії тренда згладжують динамічний ряд, виявляючи загальну тенденцію. вони дозволяють графічно відобразити тенденції даних і прогнозувати їх подальші зміни [4]. Акцентуємо увагу, що з трендових моделей в прогнозуванні найбільш широко використовуються наступні види [5]:

- 1) лінійна: $y = a + bx$;
- 2) степенева: $y = ax^b$;
- 3) логарифмічна: $y = a \ln(x) + b$;

4) експоненціальна: $y = ae^{bx}$.

Коректний вибір типу лінії тренду, що забезпечує найбільшу точність апроксимації, багато в чому визначає якість прогнозу. Отже, для побудови трендової моделі в середовищі MS Excel на основі даних динамічного часового ряду для кожного підприємства можна побудувати точкову діаграму та запропонувати набір трендових моделей – лінійну, степеневу, експонентну, логарифмічну.

Необхідно зазначити, що тип трендової моделі зі значенням R^2 максимально близьким до 1 забезпечує найбільшу точність апроксимації і дозволить отримати найбільш точний прогноз. Прогноз на базі трендових моделей ґрунтується на припущенні, що всі фактори, що діяли в базовому періоді, і взаємозв'язок цих факторів залишаються незмінними і в прогнозованому періоді.

Авторами проведені дослідження щодо розробки можливої стратегії на промислових підприємствах м. Харкова. Результати продемонстрували необхідність урахування значної ролі персоналу в процесі формування стратегії ефективного управління підприємством, зокрема витрати на персонал [7]. Незважаючи на існування різного ступеня сили зв'язку, були визначені загальні позитивні тенденції впливу якості управління витратами на персонал на забезпечення ефективності менеджменту на досліджуваних підприємствах.

Таким чином, моделі дозволяють визначити прогнозований рівень ефективного менеджменту, враховуючи існуючий рівень якості управління витратами на персонал. А процес формування стратегії ефективного менеджменту підприємства на засадах управління витрат на персонал має враховувати той факт, що управління витратами на персонал функціонує на основі поєднання менеджменту персоналу та управління витратами підприємства (рис. 1.).

Рис. 1. Процес формування стратегії ефективного управління промислового підприємства на засадах управління витратами на персоналу (побудовано авторами).

Висновки. Таким чином, розроблений науково-методичний підхід щодо формування стратегії ефективного управління промисловістю з акцентами на інтегральному оцінюванні рівня забезпечення ефективного управління підприємства і побудові моделей прогнозування. Слідкування запропонованому підходу дозволить забезпечити розробку стратегії управління відповідно, на рівні промисловості та моделювати стратегію на рівні підприємства. Крім цього, з метою прогнозування інтегрального показника ефективного управління підприємством можна розробити низку трендових моделей, що у підсумку сприятиме мобілізації наявних ресурсів,

оптимізації всіх можливих витрат задля можливості реалізації дієвої для певного підприємства стратегії.

Бібліографічний список

1. Ансофф И. Стратегический менеджмент / И. Ансофф. – СПб.: Питер, 2014. – 344с.
2. Веснин В.Р. Стратегическое управление/ В.Р. Веснин, В. В. Кафидов. – СПб.: Питер, 2011. – 256 с.
3. Кобушко І. М. Стратегічне управління / І.М. Кобушко, І.Д. Скляр. – Суми : Вид-во СумДУ, 2010. – 228 с.
4. Крушевский А. В.Справочник по экономико-математическим методам и моделям / А. В. Крушевский.– М.: Экономика, 2003.– 196 с.
5. Ус С. А. Моделі й методи прийняття рішень / С.А. Ус, Л.С. Коряшкіна; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2014. – 300 с.
6. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М. : ЗАО «Бизнес школа «Интел-Синтез», – 2013. – 416 с.
7. Гавкалова Н. Л., Бабарицький О. В. Науково-методичний підхід до формування стратегії ефективного менеджменту підприємства / Науковий журнал «Бізнес інформ» – 2018. – № 4. – С. 424 – 429.

References

1. Ansoff I. Strategicheskijmenegment/ I. Ansoff – SPb.: Piter.2014– 344s.
- 2.Vesnin V.P.Strategicheskoeupravlenie/ V.P. Vesnin, V.V. Kafidov . – SPb.:Piter,2011 – 256s.
3. Kobushko I.M. Strategichneupravlinnya/ I.M. Kabushko, I.D. Sklyar.– Sumy: Vid-vjSumDu,2010– 228s.
4. Krushevskiy A.V. Spravochnikpoekonomiko-matematicheskimetodam I modelyam / /A.V. Krushevskiy.– М.: Ekonomika, 2003.– 196s.

5. Us S.A. modeli j metody pryjnyattyarishen/ S.A. Us., L.S. Koryashkina: M-voosvity I nauky Ukrainy, Nats. Girn. Un-t.- D.: NGU, 2014– 300s.

6. Fathutdinov R.A. Strategicheskiy menegment / R.A. Fathutdinov.– M. : ZAO " Biznesskola : Intel-Sintez", – 2013. – 416s.

7. Gavkalova N.L., Babarytskiy O.V. Naukovo-metodichnyy pidhid do formuvannya strategii efektyvnoho menegmentu pidpryemstva /Naukovy izhurnal " Biznes inform" – 2018- № 4- S. 424 – 429.